

BOBBY FISCHER BOR I PASADENA AV LARS NOREN

Oversatt av Svein Selvig
Instruktør: Pål Øverland, Scenografi: Anna Gisle

Hans Jacob Sand | Marit Bolling | Linda Tørklep | Per Tofte

Kjær publikum!

I lang tid har Riksteatret ønsket å sette opp et stykke av den kjente svenske dramatikerens Lars Norén. Vi er derfor svært stolte og glade for at Riksteatret nå kan presentere "Bobby Fischer bor i Pasadena" for dere.

Lars Norén regnes som en av Nordens beste dramatikere. Han er familiedramaets mester med klare linjer tilbake til både August Strindberg og Henrik Ibsen og den amerikanske dramatikerens Eugene O'Neill. "Bobby Fischer bor i Pasadena" blir regnet som et av Noréns beste drama.

Stykket handler verken om sjakk-geniet Bobby Fischer eller Pasadena, men om en familie med dype sprekker i den blankpolerte fasaden. De spiller sjakk med sine liv. I sjakk trengs logikk og ikke følelser.

Stykket avslører vår sorg, smerte og lengsler. Det er et nærbilde av en familie i oppløsning. Et moderne, dyptpløyende og sterkt samtidsdrama hvor folk flest vil kunne kjenne seg igjen. Et drama som angår oss direkte. Vi møter fire familiemedlemmer, fire mennesker som ikke når fram til hverandre. Stykket fokuserer på våre ulike fortreningsmetoder for å holde fasaden.

Kan det bli underholdning av sånt? Stykket har mye humor, men med en tragisk undertone. Stykket handler om noe så viktig som respekt mellom mennesker og at voksne barn skal respekteres som voksne. Vi må alle ta ansvar for vårt eget liv, foreldre har også krav på en dag å få leve uten å måtte ta ansvar for voksne barn.

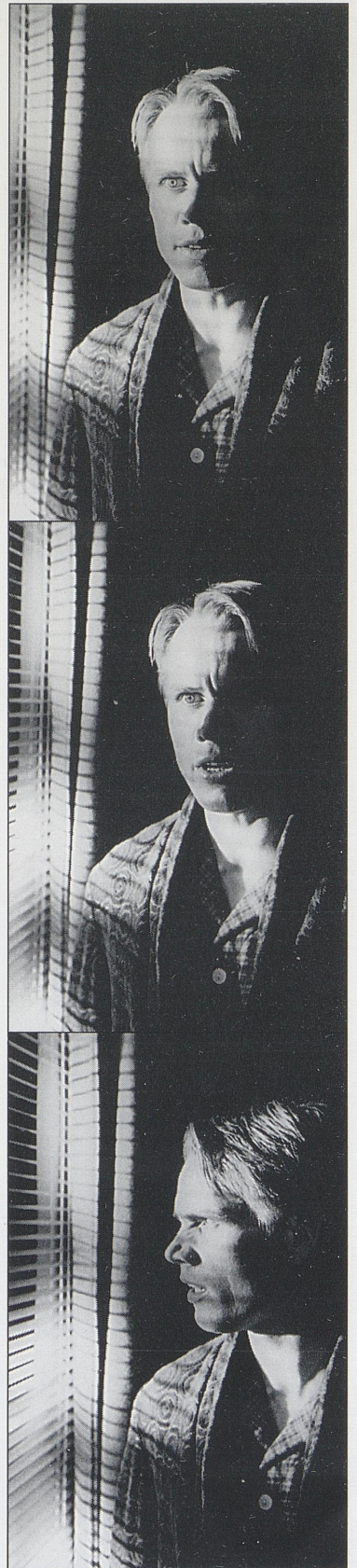
Jeg gadd se den familien som ikke finner en bit av sitt eget liv i dette stykket!

Kjære publikum, jeg håper dere får en sterk teateropplevelse!

Vennlig hilsen

Terje Hartvksen
Riksteatersjef

RIKSTEATRET PRESENTERER:

BOBBY FISHER BOR I PASADENA

av Lars Norén

Oversatt av Svein Selvig

Regi: PÅL ØVERLAND

Scenografi: ANNA GISLE

Lysdesign: HALVOR SCHJELDERUP

Språkkonsulent: DAG GUNDERSEN

Inspisient/turnéleder: OLE LILLO-STENBERG

Disse er med:

Gunnel, moren

Carl, faren

Ellen, datteren

Tomas, sønnen

MARIT BOLLING

PER TOFTE

LINDA TØRKLEP

HANS JACOB SAND

Skuespill i tre akter.

Forestillingen varer i 3 timer og 10 min. med 20. min. pause mellom første og annen akt.

Teknisk ansvarlige på turné:

Scenemester: Erkki Ylitalo

Lymester: Thomas Gjestland

Kostyme og mask: Trine Mette Swenson

Rekvisitter: Gunn Larsen

Suffli: Stig Bråten

Tekniker: Timo Isola

Premiere: Kristiansand 22. september 1995

Kostymer og dekorasjoner er laget på Riksteatrets verksteder under ledelse av Solveig Engh, Jens Melsom, Harald Knudsen og Jan Erik Mortensen.

Fotografering, video- eller lydopptak er ikke tillatt under forestillingen.

Vi ber publikum stenge av alarmen på digitalur.

Mobiltelefoner MÅ være avslått under forestillingen.

Musikk:

Don Sebesky: *You cant't go home again* spilt av Chet Baker

Frédéric Chopin: *Nocturnes* spilt av Daniel Barenboim

Joseph Hayden: *Stringquartett, G-dur* spilt av Amadeus-Quartett

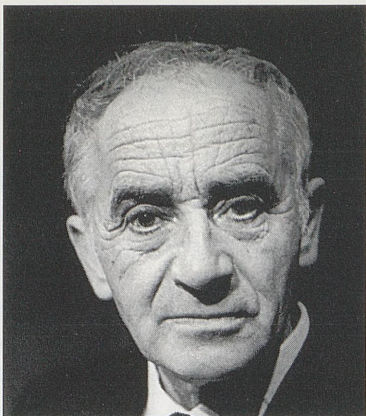
Dino Fekaris/Freddie Perren: *I will survive* med Gloria Gaynor

MARIT BOLLING

har vært ansatt ved flere teatre i Norge. Hun var den første som spilte Anne Frank her i landet. Marit Bolling har vært knyttet til Riksteatret som skuespiller siden 1969 og har vært fast ansatt ved teatret siden 1975. Her har hun hatt en rekke sentrale roller, blant andre som Thea Elvstedt i "Hedda Gabler" og Rosa i Jens Bjørnæs «Fuglelserne». Hun spilte også Olga Knipper i "Tsjekov Tsjekova", en forestilling som gjestet Jalta og Sakhalinii Sovjetunionen i 1988 og 1990. Høsten 89 spilte hun Kate Keller i Arthur Millers "Alle mine sønner", der hun ifølge kritikken, "gav eksempler på skuespillerkunst av den helt ypperste klasse". Hun debuterte som instruktør "Den sterkeste" av Strindberg i 1988, en teaterversjon beregnet for både døve og hørende. Hun var derved med på å legge ned en av grunnsteinene for et profesjonelt døveteater i Norge. Hennes forestilling "Ord over grind" - et portrett av Haldis Moren Vesaas gjorde stor lykke både hos publikum og kritikere. Hennes forrige roller ved Riksteatret var i "Kunne presteenka, så kan vel du" og "Mio min Mio".

PER TOFTE

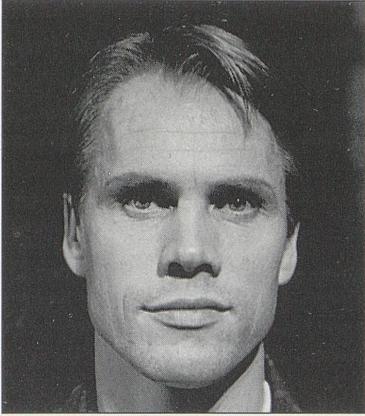
har spilt flere store roller i norsk film og fjernsyn og ved flere teatre i Norge. Han har hatt oppgaver ved Riksteatret siden 1972, og ble fast ansatt i 1990. Han har bl.a. spilt i "Kjærlighetsbrev på blått papir", "Anne Franks dagbok", "Alle mine sønner" av Arthur Miller og "Loppen i øret" og "Trost i taklampa". Spilte i 88/89 i suksesskomedien "Mirandolinas vertshus" av Goldoni. Vinteren 1991/92 var han med i "Gjest Baardsens siste flukt", og høsten 1992 i "Ronja Røverdatter". Sammen med Marit Bolling gjestet han Sovjetunionen to ganger med "Tsjekov Tsjekova" - en forestilling om forfatteren Anton Tsjekov. Han er også kjent for sin fantastiske tolkning av "Peer Gynt" i friluftsspillet ved Golåvatnet i Gudbrandsdalen hver sommer, en tolking han har mottatt to kulturpriser for. Høsten 1994 besøkte han festivaler og universiteter i Frankrike med en fransk versjon av sitt Peer Gynt-program. Hans forrige roller ved Riksteatret som Peer Gynt i en enakter for Unge Riks.

LINDA TØRKLEP

Hun er utdannet ved elevskolen på Det Norske Teatret og har vært ansatt som skuespiller ved Riksteatret siden 1977. Hun også har vært med i mange musikkspill bl.a., "Ungen", "Jeppe på Berget", "Trost i taklampa", "Ai ai for ein artig krig" og "Gjest Baardsens siste flukt". Hun har spilt tante Sofie i "Kardemomme by", og har farseerfaring fra "Panikk i kulissene". Linda Tørklep hadde en større rolle i farsen "Loppen i øret", og er kjent som "Teskjekjerringa", en forestilling der hun slet ut hele syv ektemenn på turné med Riksteatret. Hun har ellers også gjort stor lykke som Tante Bassa i "Kaptein Sabeltann".

HANS JACOB SAND

Hans Jacob Sand er en allsidig skuespiller med erfaring både fra teater, fjersyn og film. Han var engasjert i flere oppsetninger på Nationaltheatret i begynnelsen av 80-tallet, og spilte senere også på Oslo Nye Teater. I denne perioden hadde han også roller i NRK, Drama der han spilte i to Bjørneboe-oppsetninger og i Erling Pedersens "Blindgjenger". Deretter drog han til Teatret Vårt i Molde og var der i fem år og spilte bl.a. Krogstad i "Et dukkehjem". Fra 1990 til -94 var han ved Trøndelag Teater og spilte alt fra Edmund i "Kong Lear" til "Pasja" i "Kjære Jelena" av L. Razumovskaja. Dessuten har han hatt roller i norske filmer som "Blackout", "Over grensen" og "Sigurd Drakedreper". Hans Jacob Sand spilte i "Aldri elsket jeg livet så høyt - historien om en hest", og hans forrige rolle ved Riksteatret var i "Mio min Mio".

INSTRUKTØR PÅL ØVERLAND

er utdannet skuespiller og har hatt flere roller ved Riksteatret, bl.a. i "Ballerina" av Arne Skouen, "Påske" av August Strindberg, "Tre Søstre" av Anton Tjekhov og i "Ettermæle" av Olav Duun.

Han var i ansatt ved Den Nationale Scene i Bergen fra 1983 til 85 og fra 1987 til 1993.

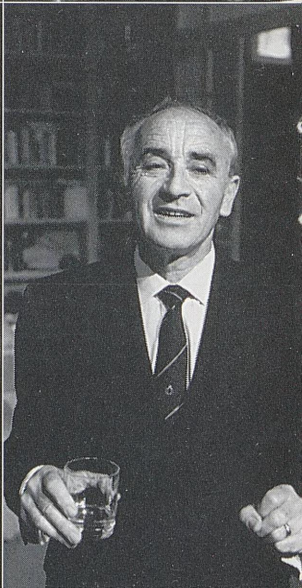
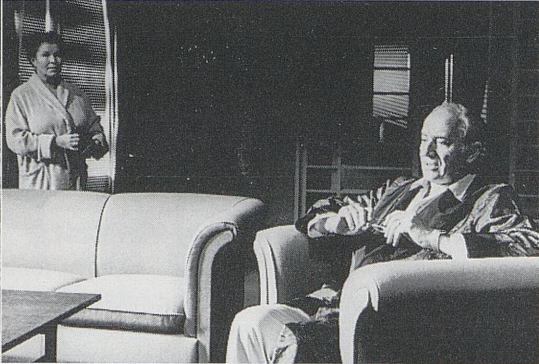
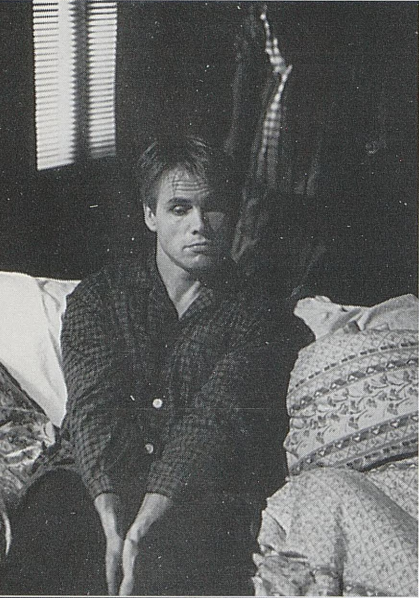
Han har til sammen iscenesatt over 60 forestillinger ved flere teatre i Norge. I 1986 satte han opp "Lucille" av Carsten Palmaer ved Riksteatret. Pål Øverland fikk i 1983 historiens første "Pernillestatuett" for å ha vist at han har inngående kunnskap og innsikt i teater, blant annet ved å gå nye veier og henvende seg til barn og unge, et publikum som ikke vanligvis blir tilgodesett med gode oppsetninger. Hans forrige instruktør oppgave ved Riksteatret var "Aldri elsket i jeg livet så høyt - historien om en hest" i 1994, en oppsetning som ble kritikerrost.

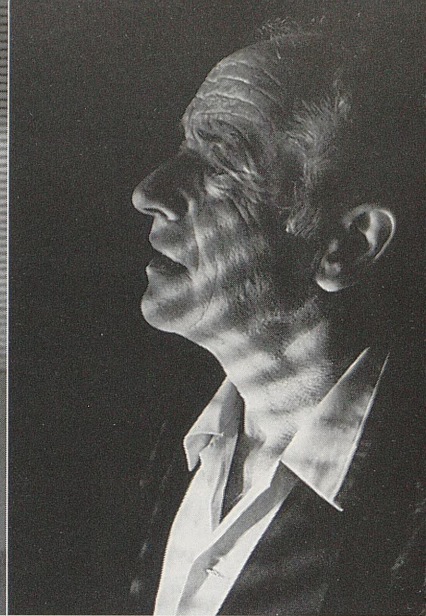
Pål Øverland er også kunstnerisk rådgiver ved Riksteatret.

SCENOGRAF ANNA GISLE

Anna Gisle er svensk, men har jobbet mye i Norge, hvor hun har laget scenografi til en rekke forestillinger gjennom årene. Hun har utdanning fra scenografiskoler i London og i Wien, og var en tid fast ansatt ved Stora Teatern i Göteborg, og en periode ved Malmö Stadsteater, men har for det meste jobbet som frilanser og pendlet mellom Norge og Sverige. Oppgavene har vært mange og varierte, og foruten oppgaver ved Dramaten i Stockholm har hun jobbet ved de fleste teatre i Norge, samt ved Den Norske Opera. Anna Gisle har tidligere laget fantasifulle og vakre scenografier til Riksteatrets oppsetninger, bl.a. jobbet hun sammen med Thea Stabell med Peder Cappelens "Trollspill", med "My Fair Lady", og med "Lille Eyolf". I det siste har hun jobbet med scenografien for Mrozek's siste stykke "Kjærlighet på Krim" på Stadsteatern i Stockholm. "Bobby Fischer bor i Pasadena" er hennes syvende produksjon i samarbeid med instruktør Pål Øverland. Tidligere har de bl.a. samarbeidet i "Splint" på Den Nationale Scene i Bergen, "Heksejakt" på Det Norske Teatret og "Kanin Kanin" ved Teater Ibsen i Skien og "Aldri elsket jeg livet så høyt - historien om en hest" her ved Riksteatret.

Jeg er det lykkeligste mennesket jeg kjenner!

Utdrag fra et intervju Fredrik Belfrage gjorde med Lars Norén i den svenske avisen Exspressen i 1990

Vi har aldri truffet hverandre, bare vekslet noen ord per telefon. Han virker vennlig og korrekt. Jeg har sett mange av hans skuespill. De har slått klørne i meg, grafset brutalt i mitt innerste, løfter fram ubehagelige sannheter som jeg trodde bare jeg selv kjente til. Det merkeligste er at jeg har hatt det bra ved å ha det dårlig.

Lars Noréns håndtrykk er fast, og han søker blikket mitt. Han er mindre enn jeg hadde forestilt meg. Mindre og tynnere. Han ser veltrent ut. Jeg påpeker det, og han forteller at han i mange år har jogget sju kilometer hver dag.

- Løping skjerper konsentrasjonen. Jeg løser ofte problem i stykkene mine når jeg løper.

- Så du skriver når du løper?

- Ja, jeg blir aggressiv, fullstendig rasende om noen eller noe hindrer meg fra å løpe.

Han er vennlig, glad og oppmerksom. Snakker med små bokstaver. Utstråler ydmyk autoritet, velger ordene med omhu.

Lars Norén gløder intenst når han snakker om skrivningen - nei, han brenner.

- Jeg lever veldig strukturert og er svært underordnet mitt arbeid. Men arbeidet er også underordnet en lengsel.

- Når jeg kjenner at nå kommer replikken som jeg selv ikke har ventet meg, fylles jeg av en følelse sterkere enn endorfiner.

- Skrivningen er en måte å strukturere verden på. Det gir en narkotisk nytelse.

- Det bygger også på en kraftig gjerrighet. Ingenting av det man opplever, skal forspilles, kastes bort. Det er en måte å "spare" sitt liv.

Når han snakker om skrivningen, innser jeg at han er besatt av sitt yrke. Han elsker å skrive.

- Iblant skriver jeg døgnet rundt.

Jeg får ikke ro uten det.

Da han samlet materialet til skuespillet om O'Neill, skrev han ikke en replikk på åtte måneder og fikk abstinensproblem.

- Det er fascinerende å skape noe som ikke har eksistert.

- Framfor alt skriver jeg om menneskers valg. I skuespillene mine forsøker jeg å vise hva og hvordan de skulle kunne velge annerledes, men likevel uten å gjøre det, hvorfor de velger feil.

- Jeg skriver om mennesker, aldri emner. Og det jeg skriver om, vanskelige relasjoner, har jeg ikke noe svar på.

- Dramatikk er konflikt og kriser. Jeg velger mennesker når de nærmer seg en krise, fordi de da viser sitt indre ansikt.

- Jeg skriver om relasjoner, eller om familier for der finnes de nærmeste, sterkeste, mest betydningsfulle relasjonene.

- Det er i familien vi utsetter oss mest for våre indre behov, ønsker og nederlag.

- Tror du på kjernefamilien?

- Ja, det gjør jeg. Jeg tror på kjærlighetsforholdet som føder barn.

Jeg kan ikke la være å undres over om ikke skrivningen er hans egen terapi, hans måte å håndtere de vanskelige, evige livsspørsmålene på?

- Kunst kan aldri være terapi, sier Lars Norén.

- Skrivning er det motsatte av terapi. Det blir en måte å ikke ta tak i egne problem.

- Derimot, når en katastrofe er inntruffet, kan selve sysselsetningsmomentet i skrivningen løse angsten.

Til tross for at Lars Norén er en av samtidens store svensker, viser han seg sjelden offentlig.

- Jeg skriver. Punktum. Jeg holder meg borte. Min omgang har jeg med regissører og skuespillere.

- Integritet betyr å først og fremst ta ansvar for sitt eget liv. Det betyr også at man aldri skal selge seg, ikke gjøre noe som er dårligere enn det man er i stand til.

- Har du levd etter det?

- Nei, ikke alltid. Men det er et strev å gjøre det. - Jeg forsøker å ikke ha fordommer, å være åpen mot mennesker som ser tilværelsen på en annen måte enn jeg.

Jeg ser ingen ytre tegn på framgang. Han er kledd i en enkel T-skjorte og svarte jeans. Han bærer en billig reklameklokke i plast.

Og han sier at han lever et "vanlig liv".

Hvordan påvirkes han av sin internasjonale framgang, hvordan merker han den?

- Jeg merker den knapt.

Et eller annet sted må tilfredsstillelsen finnes - gleden over å bli verdsatt og få oppmerksomhet i en stor del av verden. Om ikke annet - blir han ikke smigret av applausen? Kan ikke Norén kjenne seg litt stolt eller i hvert fall fornøyd over framgangen?

- Nei, jeg blir bare nervøs.

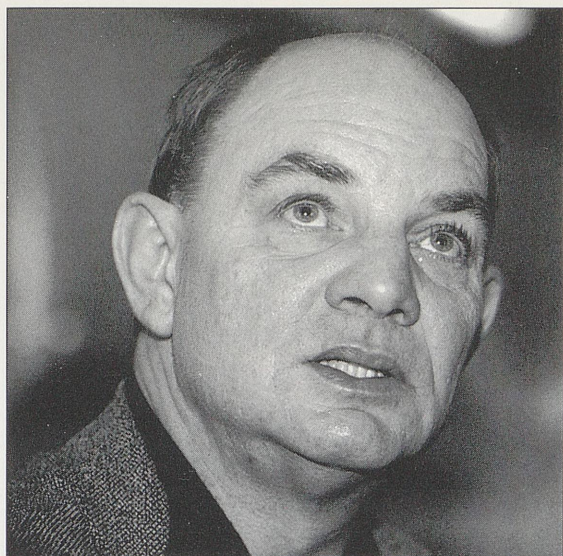
- Når jeg vet at det er premiere, kjenner jeg meg naken, avkledd - skuespillene har jo vært så nær hjertet mitt.

- Jeg har en lidelse når jeg skriver. Det jeg skriver, skal kjennes så virkelig at det berører meg selv.

- Jeg vil gjerne skrive så nær virkeligheten som mulig. Jeg vil ta saker ut av virkeligheten fordi det ikke skal finnes noe som står mellom publikum og skuespillerne.

- Jeg sysler med det jeg på jorden liker best å drive med, sier Lars Norén leende.

- Problemet er når jeg ikke finner den tonen jeg søker, og hele tiden må begynne på nytt. Da får jeg panikk

fordi jeg vet at den ligger der et sted blant andre anslag. Og det kan ta så lang tid å finne den.

- Men jeg gir meg aldri. Jeg vet ikke hva man gjør da.

Jeg blir forbauset når Lars Norén sier at han vil at publikum skal ha det litt kjedelig og synes at skuespillene er lange og trøttende.

- Når man mister den vanlige konsentrasjonen på at et stykke skal bygges opp dramaturgisk, forandre seg og gi løsninger, - da har man den kalkulerende relasjonen til det som hender på scenen.

- Publikum skal tenke at "dette her er jo på mitt nivå".

En eneste gang i løpet av samtalen blinker det i hans isblå øyne. Det er når jeg beskriver ham som et symbol på det vanskelige i tilværelsen; for angsten, dystreheten og smerten. Jeg påstår at mange forbinder ham med hender som vrir mot hverandre i fortvilelse eller med svettedråper i pannen, at en mørk opplevelse kan beskrives som "norénsk".

- Det er for jævlig, sier han kort og hardt.

- Mener du at det er sånn? spør han.

- Jeg kjenner meg ikke igjen, sier han og rister på hodet.

- Jeg har ikke et spesielt dystert alvor.

- Er du en grubler, undrer jeg, og han skratt-ler.

- Nei, det er jeg ikke virkelig ikke.

- Kjenner du livslyst?

- Jeg har en enorm livsglede.

- Jeg er det lykkeligste menneske jeg kjenner.

- Jeg har et indre rom som er fylt av glede - over skrivingen, over at alt som jeg kommer ut for på en eller annen måte, er anvendbart.

Hvordan kan det ha seg at når vi materielt har det bedre enn noen gang tidligere, så kjenner mange en sterk "åndelig tørst"?

- Jeg tror ikke den tørsten er åndelig. Det en tørst

etter fellesskap og kollektive opplevelser.

- Det er det jeg tror gjør visse TV-program så attraktive. Vi vet at akkurat nå sitter et par millioner til og opplever det samme.

- Vi svensker har dessuten en sterk følelse for vårt revir, våre hjem osv; den når en hunger etter kollektive orgasmer.

- Den trygghet vi alle søker - er det en illusjon?

- Den eneste riktige trygghet man kan ha er å handle ut i fra den man er. Den viktigste av alle sannheter som er sagt i all filosofi, er:

Kjenn deg selv!

- Men om man graver for dypt i seg selv, risikerer man jo å bli konfrontert med noe virkelig ubehagelig, eller hva?

- Jo, det kan man. Og det kan være skremmende, men det er mer skremmende å leve som noe man ikke er.

- Det er det samme som å kaste bort livet sitt.

- "Størst er kjærligheten" - er den det?

- Ja. Absolutt. Jeg tror kjærlighet først og fremst krever autonomi. Man velger ulike typer kjærligheter for ulike stadier i livet og det er veldig sjelden at en relasjon består og lever gjennom alle disse stadiene.

- Selv om kjærligheten er det største i livet, så bærer den ikke alt. Det meste må man bære selv.

- For meg er det viktigste i en relasjon at man ikke blir sammenblandet, assimilert, at man ikke blir den andre, at man lar det andre mennesket beholde sin frie identitet.

- Vi vil bli så i ett med hverandre. Jeg tror at man alltid må beholde respekten for det andre menneskets utvikling, behov og egenart og elske som man gjør ved første møtet, opprettholde denne forelskelse i det ukjente.

- Du snakker ikke om pasjonen, men om et forsøk på å bevare respekten fra første møtet?

- Respekten må du forsøke å holde liv i, ikke forsøke å forme noen etter dine behov.

- Men gløden i et forhold avtar jo med tiden...

- Jeg tror ikke gløden avtar så mye hvis man opprettholder den andres egenart, om man dyrker den.

- Hvorfor går ofte et parforhold over i kamp?

- Da kjemper man nok ikke så mye med den andre som det man projiserer på ham eller henne. Og det er viktig å ha klart for seg hvor lett det er å overføre sine egne stemninger på en annen - sin egen uro eller at man ikke kjenner seg elsket.

- Er du selv vanskelig å leve sammen med?

- Ja, det tror jeg, sier han og ler selvironisk, jeg har i alle fall beviselig vært det.

- Hvorfor?

- Arbeidet. Det tar så stor del av min tid og det får med årene mer og mer betydning for meg - det tror jeg er den viktigste årsaken.

Jeg har stjålet noen timer fra den svenske teaterhistorien. Men jeg har ikke dårlig samvittighet for det. Tvert i mot. Jeg er glad og opprømt etter møtet med Lars Norén.

LARS NORÉN

er født i Stockholm. Lars Norén har aldri hatt noe annet yrke enn å være forfatter. Han debuterte som 19-åring med diktsamlingen SYRENER I SNÖ (1963), og kom med nye diktsamlinger hvert år frem til 1969.

Fra tidlig på 60-tallet ble han regnet som en av de store lyrikerne i hjemlandet. Diktsamlingene fra 70-tallet, som ORDER, DAGBOK, vitner om en ordknapp, presis lyrisk skildring av dype eksistensielle konflikter.

I denne perioden skrev han også romaner: SALOME, SFINXERNA (1968), BISKOTERNA (1970),

I DEN UNDERJORDISKA HIMLEN (1972).

Etter tre TV-drama, debuterte han som scenedramatiker på Dramaten i Stockholm med FURSTESLICKAREN, men det store gjennombruddet kom først i 1982 med NATTEN ÅR DAGENS MOR. Fra det tidspunktet blir han regnet som Skandinavias mest kjente og mest spilte dramatiker.

LYRIKK/ ROMANER:

1963: Syrener i snö

1964: De verbala resterna av en bildprakt som förgår

1965: Inledning nr. 2 till schizz

1966: Encyklopedi. Memoires sur la fermentation 1-3

1968: Stupor

1968: Salome, Sfinxerna

1969: Revolver

1970: Biskoterna

1972: I den underjordiska himlen

1972: Solitära dikter

1972: Viltspelar

1973: Kung Mej och andra dikter

1974: Dagliga och nattliga dikter

1976: Dagbok augusti - oktober 75

1976: Nattarbete

1978: Order

1979: Murlod

1979: Den ofullbordade stjärnan

1980: Hjärta i hjärta

DRAMATIKK - URFREMFØRELSER

1968: Kingsdom Hotel

1970: En hungersaga

1971: Amala, Kamala

1972: Box ett

1973: Röster

1973: Fursteslickaren

1978: Akt utan nåd

1978: Modet att döda

1979: Depressionen

1979: Dräneringen

1979: Orestes

1980: När dom brände fjärlar på Lilla-Scenen

1980: Underjordens leende

1981: En fruktansvard lycka

1981: Huden

1982: Natten är dagens mor

1983: Kaos är granne med Gud

1982: München-Athen

1984: Demoner

1984: Nattvärden

1986: Vilstolen

1986: Hämndaria

1986: Stillheten

1987: Komedianter

1988: Endagsvarerler

1988: Autumn and Winter

1989: Hebriana

1990: Bobby Fischer bor i Pasadena

1990: En natt längre enn livet

1991: Och ge oss skuggorna

1991: Sanning och konsekvens

1992: Sommar

1992: Tiden är vårt hem

1994: Löven i Vallombrosa

" - en god vän sa en gång att livet slutar med att man gör det man är näst bäst på. Jag undrar vad det är jag är bäst på. Vad är det jag har missat?"

Lars Norén

Har jeg elsket for mye eller har jeg elsket for lite?

Gunnel, moren i familien vi møter i "Bobby Fischer bor i Pasadena", kan regnes som midtpunktet i familien. Hun snakker og beveger seg ustanselig. De tre andre familiemedlemmene handler og reagerer for det meste på bakgrunn av hva hun sier og gjør. Hva er så hennes rolle i den konflikten vi kan oppleve på scenen? Vi fikk Marit Bolling som spiller Gunnel i Riksteatrets oppsetning, til å fortelle om sin forståelse av hvem Gunnel er.

- For meg er Gunnel et menneske som har levd en stund, og som etter en klassisk oppskrift skal være skyld i at det går galt med den ene og den andre. På denne måten blir mødrenes skyld arvelig, arveskylden, hvis man kan snakke om det, i steden for arvesynden. Det synes jeg er helt galt.

- Jeg ser Gunnel som et menneske som har hatt to store problemer. Det ene er denne syke gutten. Hun sier at det er selvfølgelig min skyld, som om faren ikke finnes. Mange fedre stikker av. De finner sin utvei, de går.

- Denne mannen til Gunnel har ikke gått, han flyttet bare inn i et annet rom, og han passer sine forretninger.

Er der, liksom. Han har ikke vært slem gutt å stukket av, men han har ikke gjort en "dritt" for å hjelpe dem.

- Om en far er bak månen eller i naborommet, hvis han ikke griper inn, spiller det jo ingen rolle hvor han er. Men for fasadens skyld har Carl blitt.

- En psykolog sier i en artikkel om problemene i denne familien at Gunnel "forsvinner inn i den totale uansvarlighet ved å "påta seg all skyld" - uten egentlig å ta skyld".

- Nei, det tror jeg ikke, sier Bolling ergelig. Det jeg helt uenig!

- Gunnel er et menneske med masse følelser, masse skyldfølelse, selvfølgelig. Skyldfølelse rir særlig kvinnene som en mare. Jeg har jo aldri vært mann og kommer aldri til å bli mann og vet jo derfor ikke hvordan menn har det med skyldfølelse, sier Marit Bolling med en liten latter.

- Men Gunnel er usikker på sin skyld for de problem Tomas g Ellen har?

- Når det gjelder Tomas' sykdom, sier Gunnel at psykologene skifter årsak og virkning hele tiden.

Hun har tatt for lite på ham, hun har tatt for mye på ham. Hun spør: Hva har jeg gjort galt? Har jeg elsket ham for lite, har jeg elsket ham for mye? Hun har både gitt blaffen i ham og elsket ham. Det ene året er det ene riktig og i det andre året er det helt galt. Viser ikke dette hva hun føler? Viser ikke dette at hun har tatt ansvar?

- Mener du at Gunnel har tatt problemene mer alvorlig enn Carl?

- Ja, hun har tatt det innover seg. Carl sier at det er mange år siden Tomas trengte medisiner.

Jeg vet hvor lenge det er siden, sier Gunnel, for jeg var der hele tiden.

- Jeg har jo mine forretninger å passe, sier han. Jeg er ingen lege.

Akkurat som om det er en god

unnskylding eller forklaring på at å la være å prøve å ta ansvar.

- Gunnel gav opp sitt yrkesliv for å stelle den syke gutten. Hun greide ikke begge deler, både arbeidet og stellet av Tomas. Hun gav avkall på sitt liv som skuespiller for å prøve å hjelpe ham

- Var hun tvunget til dette? Hadde hun ikke et valg?

- En måtte jo ta ansvaret. Det gikk bare ikke lenger, sier hun. Og hvorfor skal vi ikke tro henne?

Det er mange kvinner som blir tvunget til å bruke all sin begavelse og styrke i å ordne opp i vanskeligheter i familien.

- Forstår jeg deg rett så mener du at Gunnel tok ansvar den gangen hun forlot arbeidet ved teatret for å ta hånd om sønnen, men tar Gunnel fortsatt ansvar i den situasjonen vi får se?

- Hun prøver så godt hun kan, med denne datteren som er alt annet enn vennlig og imøtekommende og med sønnen som lever i sin egen verden. Men kan bli drit lei et sykt barn som maser, så av og til sprekker hun. Men hun måtte jo være engel eller Mor Theresa hvis hun ikke reagerte og sprakk av og til.

- Hun tar ansvar så godt som hun er i stand til. Hun har ikke løpt fra sine forpliktelser. Hun prøver å gjøre hjemmet hyggelig. Hun prøver virkelig å skape en hyggelig kveld med familien.

- Er Gunnel dermed også et offer?

- Nei, ja. Hun er en av en lang rekke av mennesker som ikke helt fikser alt her i livet. Jeg er så lei av at alt skal være mødrenes skyld.

- Alle mennesker har jo selv et visst ansvar for det de gjør. Hadde Gunnel dødd fra denne gutten da han ble syk, hadde han fremdeles vært psykotisk, og Ellen hadde vært like mye alkoholiker. Så lenge mor lever, så er det mors skyld, hvis mor dør, hvem er det da som har skyld?

- Gunnel har altså blitt stående helt alene med problemene?

- Ja, hun har stått totalt alene. Hun sier: Hadde jeg bare hatt noen som kunne hjulpet meg, noen utenforstående som kunne sett på alt med litt vennlighet. Jeg har ikke hatt noen. Jeg har bare hatt disse ekspertene som ett år sier det ene og neste år sier noe annet. Hva gjør du da?

- Carl virker som han står litt utenfor det som foregår i familien. Er det egentlig Carl som er Gunnels problem?

- Ja, det kan du si. I det stykket begynner, er de kommet såpass langt i livet at de ønsker bare å ha det bra.

Hun tror at det skal gå bra for de unge. Hun greier ikke lenger å ta deres problemer innover seg.

Hun drikker mens Ellen er til stede og håper at Tomas skal kunne greie seg selv.

- Hun orker ikke å tynges mer av deres problemer. Hun tror at det skal gå bra med disse unge, slik at hun kan begynne å leve med Carl igjen. Alt hun sier i stykket, bygger opp under denne forståelsen.

- Hun anstrenger seg og stresser rundt for at kvelden skal bli hyggelig. Hun vil at alt skal være bra nå. Det er ikke snakk om kontroll av de andre, bare av situasjonen som hun prøver å lage best mulig, mest mulig normal.

- Når Gunnel drar på landet med Carl på slutten av stykket, så blir det et forsøk på å overleve selv, uavhengig av hva de voksne barna fortar seg?

- Hun sier at nå er vi endelig fri, nå er vi blitt såpass gamle at vi nå kan unne oss å leve godt.

Det skal bli deilig å få være med bare deg, Carl. Det er dette hun håper på.

- Er Gunnel en sympatisk person?

- Jeg synes det. Jeg har veldig mye ømhet og forståelse for Gunnel. Jeg forstår henne forferdelig godt.

Jeg er veldig glad i Gunnel, jeg.

- Men hun er kanskje svært ensom?

- Ja, jeg ser på henne som svært ensom.

- Hun har denne datteren som fortsatt bærer på noe som burde vært forløst for mange år siden, og så har hun denne sønnen som er som en klamp om foten og denne mannen som hun fortsatt er forelsket i, fremdeles håper skal være nær henne.

- Han er høflig og elegant, men trekker seg unna. Han kommer jo aldri til henne mer. I det meste av det hun sier og gjør ligger det et rop om at de skal komme henne i møte, være nær henne, ta på henne!

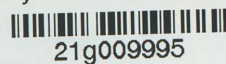
- Hennes behov for støtte, trøst og ømhet er det ingen av de andre som bryr seg om. Hun er den eneste som virkelig bryr seg om andre enn seg selv! De andre tar ikke ansvar for seg selv og kan derfor heller ikke hjelpe og støtte henne.

- Handler dette stykket dermed om det å ta ansvar for sine egne handlinger og sitt eget liv?

- Ja, og ikke minst er det et stykke om retten til å leve sitt eget liv, om retten til å få muligheten til være seg selv også for sin egen del!

REISERUTE

Bobby Fisher bor i Pasade

21g009995

Kristiansand, Agder Teater, fre. 22/9
(Premiere) kl. 19.00
og søn. 24/9 kl. 19.00
Bill.tlf: 38 02 43 00

Grimstad, Grimstad Kulturhus, man. 25/9 kl. 19.00
Bill.tlf: 37 04 40 00

Lillesand, Teatret, tirs. 26/9 kl. 19.00
Bill.tlf: 37 27 04 44

Mandal. Kinoen, ons. 27/9 kl. 19.00
Bill.tlf: 38 26 20 11

Tonstad, Sirdal Kulturhus, tors. 28/9 kl. 19.00
Bill.tlf: 38 37 03 00

Haugesund, Festiviteten, søn. 1/10, kl. 18.00
Bill.tlf: 52 71 27 80

Kopervik, Karmøy Kino, man. 2/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 52 85 73 42

Aksdal, Tysværtunet, tirs. 3/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 52 77 07 70

Stord, Kulturhuset, ons. 4/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 53 49 69 50/53 49 69 63

Ål, Ål Kulturhus, fre. 6/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 32 08 11 00

Fagernes, Kulturhuset, lør. 7/10 kl. 18.00
Bill.tlf: 61 36 14 64

Gjøvik, Gjøvik Kino, Man. 9/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 61 13 24 50

Oslo, Ridehuset tirs. 10/10 kl. 19.00

Elverum, Elvarheim Kulturhus, ons. 11/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 62 41 05 11

Eidsvoll, Panorama Kino, tors. 12/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 63 96 42 23

Vikersund, Kulturhuset, man. 16/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 32 78 79 00

Horten, Bakkenteigen, tirs. 17/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 33 04 89 40

Nøtterøy, Nøtterøy Kulturhus, ons. 18/10
Bill.tlf: 33 34 60 00

Sandefjord, Hjertnes, tors. 19/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 33 46 25 02

Skien, Ibsenhuset, fre. 20/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 35 52 75 90

Bø i Telemark, Gullbring Kulturanlegg,
søn. 22/10 kl. 18.00
Bill.tlf: 35 95 35 00

Risør, Risørhuset, man. 23/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 37 15 08 55

Larvik, Munken, tirs. 24/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 33 18 44 20

Sarpsborg, Folkets Hus, ons. 25/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 69 11 60 70

Stjørdal, Kinoen, fre. 27/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 74 82 01 82/74 82 42 11

Melhus, Melhus Rådhus, søn. 29/10 kl. 18.00
Bill.tlf: 72 87 10 11

Steinkjer, Dampsaga Kulturhus,
man. 30/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 74 16 93 71

Verdal, Verdal v.g. skole, tirs. 31/10 kl. 19.00
Bill.tlf: 74 07 36 30

Lillehammer, Maihaugsalen, tors. 2/11 kl. 19.00
Bill.tlf: 61 28 89 82

Bobby Fischer bor i Pasadena
Riksteatret
Postboks 724 Sentrum
0105 Oslo

Programredaksjon: Marit Hjorthol og Ann Berglund

Språkkonsulent: Dag Gundersen Grafisk design: Jan Lervik Foto: Frits Solvang Trykk: Enersens trykkeri as